

(11)(1)

(10)(2e)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Resultaat van gesprekken met RIVM

Inleiding

Gelet op de onzekerheid met betrekking tot de verspreiding van COVID-19 moet er rekening mee worden gehouden dat bij de komende verkiezingen in het najaar van 2020 en in maart 2021 nog steeds maatregelen van kracht zijn die de verspreiding van het virus moeten beperken. Hoewel niet is uit te sluiten dat de COVID-19 maatregelen in de komende tijd veranderen is aannemelijk dat rekening moet worden gehouden algemene regels die thans gelden, zijde:

- Houd 1,5 meter afstand (2 armlengtes) van anderen.
- Was je handen regelmatig met water en zeep.
- Hoest en nies in de binnenkant van de elleboog. Gebruik papieren zakdoekjes om neus te snuiten en gooi deze daarna weg. Was daarna uw handen. Schud geen handen. Zit met je handen niet aan je gezicht
- Bij klachten: thuis blijven. Laat testen als persoon 1 of meerdere van de aangegeven verschijnselen heeft. Thuis blijven totdat de uitslag van de test bekend is. Als persoon ook koorts heeft of benauwd is, dan blijven ook de huisgenoten thuis tot de uitslag van de test bekend is. Hebben huisgenoten ook klachten? Dan laten zij zich ook testen. Als uit uw test blijkt dat persoon corona heeft, dan blijft betrokken huisgenoten thuis.

Overleg met RIVM over toepassing van de algemene regels bij de verkiezingen

Besproken is hoe de algemene regels moeten worden toegepast voor de komende verkiezingen. Het RIVM heeft daarbij het volgende aangegeven:

1. Gezondheidscheck
Kiezers moeten vooraf (bijvoorbeeld bij verzenden stempas of bij verzenden overzicht van kandidaten) gewezen worden op basisregels en op de vragen die de kiezer moet beantwoorden om te kunnen bepalen of hij/zij in het stemlokaal kan gaan stemmen. De vragen zijn:
 - Heeft u de afgelopen 24 uur of op dit moment één of meerdere van de volgende (milde) klachten: neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn, lichte hoest, benauwdheid, verhoging, koorts en/of plotseling verlies van reuk of smaak?
 - Heeft u op dit moment een huisgenoot/gezinslid met koorts en/of benauwdheidsklachten?
 - Heeft u het coronavirus gehad (vastgesteld met een laboratoriumtest) en is dit de afgelopen 7 dagen vastgesteld?
 - Heeft u een huisgenoot/gezinslid met het coronavirus (vastgesteld met een laboratoriumtest) en heb je in de afgelopen 14 dagen contact met hem/haar gehad terwijl hij/zij nog klachten had?
 - Bent u in quarantaine omdat u direct contact hebt gehad met iemand waarbij het coronavirus is vastgesteld?

De hiervoor genoemde vragen zijn ook zichtbaar bij de ingang van het stembureau. De kiezer kan op de vragen gewezen worden of er kan voor gekozen worden om de kiezer een voor een de vragen te stellen. Een kiezer die een van de vragen met ja beantwoordt moet erop gewezen worden dat hij/zij niet in het stemlokaal kan stemmen.
2. Hygiëne
 - Kiezers krijgen het advies (voorlichtingscampagne) om de handen te wassen voordat men gaat stemmen in het stemlokaal.
 - De aanname is dan dat de kiezer met schone handen het stemlokaal in gaat. Verplicht de handen desinfecteren is daarom niet noodzakelijk. Wel moet de kiezer een toegelaten desinfecterende handgel worden aangeboden bij de in- en uitgang.
 - De stemhokjes, maar ook handcontactpunten (deurknoppen, etc) moeten gedurende de periode van stemming meerdere keren per dag worden schoongemaakt met schoonmaakdoekjes of water en zeep (bijvoorbeeld allesreiniger).
 - Het is niet nodig om iedere kiezer een eigen potlood te geven. Potloden kunnen meerdere keren per dag worden schoongemaakt met schoonmaakdoekjes en dan weer hergebruikt.
3. Afstand houden in het stemlokaal
 - in het stemlokaal moeten kiezers 1,5 meter afstand van elkaar houden.

- Ook tussen de kiezers en de leden van het stembureau moet de afstand 1,5 meter zijn. Het aanbrengen van zogenoemde spatschermen tussen de stembureauleden en de kiezers kunnen toegevoegde waarde hebben. In welke mate is thans niet te zeggen omdat daar nog maar beperkt (wetenschappelijk) onderzoek naar is uitgevoerd. Bij plaatsing van schermen moet rekening worden gehouden met de gevolgen voor de ventilatie. Dat kan per locatie verschillen.
 - De leden van het stembureau moeten onderling ook 1,5 meter afstand houden (ook bij de stemopneming).
 - Als iedereen de gezondheidscheck goed doet, aannemende dat de 1,5 meter afstand wordt aangehouden én iedereen zich aan de verdere maatregelen houdt zijn voor stembureauleden geen persoonlijke beschermingsmiddelen (mondneusmasker/wegwerphandschoenen) noodzakelijk.
4. Aparte stemlokalen voor kiezers die klachten hebben, positief getest zijn, etc
- Kiezers die (als uitkomst van de gezondheidscheck) zouden moeten constateren dat ze niet naar het stemlokaal moeten om te stemmen houden zich daar mogelijk niet aan. Een reden daarvoor kan zijn dat betrokkene geen mogelijkheid ziet om een andere kiezer een volmacht te geven. Om dat risico te mitigeren zouden aparte stemlokalen kunnen worden ingesteld waar deze kiezers kunnen stemmen. In dergelijke stemlokalen zouden aanvullende (beschermings)maatregelen van kracht zijn. RIVM zal een specifiek advies geven over de aanvullende maatregelen die dan in deze stemlokalen getroffen zouden moeten worden.
5. Kiezers die hulp nodig hebben bij het stemmen
- Kiezers met een fysieke beperking kunnen hulp krijgen bij het stemmen. Het advies aan deze kiezers moet zijn dat waar mogelijk de kiezer zelf een iemand meeneemt die de hulp kan geven.
 - Als de kiezer niet iemand zelf meeneemt kan de kiezer een lid van het stembureau vragen om te helpen.
- In dat geval moet de gezondheidscheck afgenomen worden. Persoonlijke beschermingsmiddelen zijn niet geïndiceerd als de kiezer 'nee' op alle vragen van de gezondheidscheck antwoordt. Persoonlijke beschermingsmiddelen zijn wel geïndiceerd als de kiezer 'ja' op 1 van de vragen van de gezondheidscheck heeft geantwoord. In dat geval gebruikt het stembureau lid wel persoonlijke beschermingsmiddelen (medisch mondneusmasker, spatbril en wegwerphandschoenen) en wordt de kiezer gevraagd een mondneusmasker op te zetten.

To: (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>
Cc: (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; Wie! (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>
From: (10)(2e)
Sent: Wed 6/10/2020 12:45:25 PM
Subject: FW: Advies positief geteste buitenlandse toeristen
Received: Wed 6/10/2020 12:45:26 PM
[Afwegingskader voor toerisme in tijden van COVID-19 \(002\).pdf](#)

Hoi (10)(2e)

Bijgevoegd advies hebben we gekregen van het RIVM over toerisme. We delen het nu met (10)(2e) zodat hij zich kan voorbereiden, maar het stuk is verder nog niet openbaar. Sturen we dit naar de Kamer (is geen OMT-advies), of blijft het intern? En kunnen we hem ook delen met andere DPG'en?

Groet,

(10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>
Verzonden: woensdag 10 juni 2020 12:05
Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>
CC: (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>
Onderwerp: RE: Advies positief geteste buitenlandse toeristen

Hoi (10)(2e)

Bijgevoegd het afwegingskader van het RIVM. In het afwegingskader staat inderdaad ook het advies 'Verplicht mensen naar huis te gaan of gebruik te maken van individuele verblijfsfaciliteiten als quarantaine of isolatie wordt opgelegd'.

Er staat hier alleen verder geen risico inschatting bij. Wat is het risico wanneer positief geteste reizigers de auto uitgaan voor een toiletbezoek, tanken ect? Welke adviezen kan je deze mensen meegeven? (blijf zoveel mogelijk in de auto, draag een mondkapje, GGD maakt een melding aan de lokale gezondheidsautoriteit in het land van herkomst?). Wanneer er wel gekozen wordt om mensen het advies mee te geven om naar huis te rijden, lijken me dit relevante vragen voor de GGD om met het RIVM te bespreken (en zelf uit te werken).

Dit afwegingskader is niet gedeeld met de GGD'en, omdat dit een intern afwegingskader is die ook niet met de kamer is gedeeld. (10)(2e) weet jij of het afwegingskader inmiddels wel met de GGD'en gedeeld kan worden?

Groet, (10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>
Verzonden: woensdag 10 juni 2020 11:33
Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>
Onderwerp: FW: Advies positief geteste buitenlandse toeristen

Ha (10)(2e)

Ben je bekend met het (onderstaande) advies? En waar is het..?
 Dank je!

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@ghorasd.nl>
Verzonden: woensdag 10 juni 2020 11:30
Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@minvws.nl>
Onderwerp: RE: Advies positief geteste buitenlandse toeristen

Dag (10)(2e)

Ik krijg dit terug van (10)(2e) (10)(2g)

(10)(2g)

Ben jij bekend met dit advies van RIVM?

En ik zou het graag hebben want het is natuurlijk volstrekt onwenselijk dat we van elkaar gaan afwijken.

Vriendelijke groet,

(10)(2e)
(10)(2e)
Amsterdam-Amstelland

GGD Amsterdam

Bezoekadres: Nieuwe Achtergracht 100,
Postadres: Postbus 2200, 1000 CE Amsterdam
Telefoon secretariaat: (10)(2e)
Mobiel: +316 (10)(2e)
E-mail: (10)(2e) @ghorasd.nl
E-mail: (10)(2e) @ggd.amsterdam.nl
www.ghor-amsterdam-amstelland.nl
www.ggd.amsterdam.nl

Van: (10)(2e) [(10)(2e) @minvws.nl]

Verzonden: maandag 8 juni 2020 16:33

Aan: (10)(2e)

Onderwerp: RE: Advies positief geteste buitenlandse toeristen

Dag (10)(2e)

Vanochtend is inderdaad intern vws afgesproken dat ik vanuit mijn rol als projectleider ook de perikelen rondom inkomende toeristen onder mijn hoede neem. Goed te horen dat er met (10)(2e) tot nu toe al een goede werkrelatie is opgebouwd.

Vandaag zijn ook de cijfers over het toerisme bij ons binnen gekomen. Ze dateren al van afgelopen donderdag, wellicht heb je ze via een andere route ook ontvangen. Hoe dan ook, voor de zekerheid hierbij. Mocht het bruikbaar zijn bij de scenario's die in ontwikkeling zijn.

We spreken elkaar later deze week.

Hartelijke groet,

(10)(2e) (10)(15)(2e)

(10)(2e))

Ministerie VWS

(10)(2e)

(10)(2e) @minvws.nl

T: (10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e) @minvws.nl>

Verzonden: maandag 8 juni 2020 16:02

Aan: (10)(2e) @ghorasd.nl

CC: (10)(2e) <(10)(2e) @minvws.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @minvws.nl>

Onderwerp: Advies positief geteste buitenlandse toeristen

Hallo (10)(2e)

Naar aanleiding van ons telefoongesprek van vanmiddag hebben wij hier intern ook gesproken over het eventuele advies aan positief geteste buitenlandse toeristen om terug te rijden naar huis. Wij vinden dit een lastig punt, omdat het aan de ene kant natuurlijk moeilijk te voorkomen is dat mensen dit uit zichzelf zullen doen, maar dit aan de andere kant ook extra risico's met zich mee kan brengen. Wij zouden jullie daarom willen vragen om ook afstemming met het RIVM te zoeken op dit punt, met name met betrekking tot extra risico's. Mocht er wel gekozen worden voor deze optie, dan zouden wij ook graag zien welke adviezen meegegeven kunnen worden aan positief geteste reizigers, om dit proces met zo min mogelijk risico's te laten verlopen (zo min mogelijk uit de auto, vooraf melden bij de lokale autoriteiten oid).

Mijn collega (10)(2e) (2e) (cc) zal het onderwerp testen/bco/quarantaine mbt buitenlandse toeristen vanaf nu oppakken. Wellicht hebben jullie elkaar al eens gesproken, (10)(2e). Zij zal vanaf nu het aanspreekpunt zijn op dit onderwerp.

Groet, (10)(2e)

(10)(2e)

.....
Directie Publieke Gezondheid
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag
Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag
.....

T (10)(2e)
(10)(2e) [@minvws.nl](mailto:(10)(2e)@minvws.nl)

GGD Amsterdam streeft naar optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van e-mailverkeer. Als een e-mail niet voor u is bestemd, verzocht de gemeente u vriendelijk ons van de juiste adressering op de hoogte te stellen en de e-mail te verwijderen zonder de informatie te gebruiken en te delen met anderen. Voor verdere informatie over de rechten op informatie, zie www.ggd.amsterdam.nl/proclaimer

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Afwegingskader voor toerisme in tijden van COVID-19

2 juni 2020

Uitgangspunten

- Alleen toerisme toestaan tussen bepaalde gebieden/landen (binnen de EU, EFTA en VK) waarmee wederzijdse uitwisseling mogelijk is met betrekking tot van toeristen en gegevens, waarbij landen een vergelijkbare epidemiologische situatie, zelfde type maatregelen, goed bron- en contactonderzoek en capaciteit in ziekenhuizen hebben.
- Toerisme van en naar non-EU- en non-EFTA-landen actief ontraden, onder andere door middel van een negatief reisadvies.
- Reizen naar Zweden en het VK alleen toestaan met quarantaine na thuiskomst.

Ten aanzien van toerisme binnen EU/EFTA/VK is daarbij ook belangrijk dat er lokaal voldoende test-, quarantaine- en isolatiecapaciteit aanwezig is, en dat de landen toezien op de naleving van maatregelen (voldoende handhaving).

Bij de beoordeling van veilige landen om naartoe te reizen dient rekening gehouden te worden met de lokale epidemiologie en de ingestelde maatregelen, alsmede toezicht op de naleving hiervan. Aangezien deze informatie voor het RIVM beperkt toegankelijk is dient deze beoordeling bij voorkeur op EU-niveau plaats te vinden.

Ten slotte bevat dit document aanvullende adviezen voor Nederlandse en buitenlandse toeristen, communicatie, aanvullende maatregelen in Nederland en beleidsafstemming op EU-niveau.

- De mogelijkheden voor toerisme naar de Caribische delen van het koninkrijk zijn voorlopig zeer beperkt, hierover volgt later specifieke advisering en besluitvorming.

De COVID-19-epidemie in Nederland is dankzij de bestrijdingsmaatregelen steeds beter onder controle. Tijdens de transitiefase worden beperkende maatregelen stapsgewijs opgeheven. In de komende vakantieperiode zal er weer meer gereisd gaan worden, met mogelijke gevolgen voor de epidemie in Nederland.

In dit afwegingskader worden voorstellen voor beleid gedaan om de gevolgen van toerisme voor de epidemie in Nederland te beperken. Deze adviezen zijn gericht op Nederlanders die op vakantie gaan in Nederland of in het buitenland en op buitenlanders die in de vakantieperiode naar Nederland komen.

De huidige situatie

Op dit moment worden alle niet-essentiële reizen naar het buitenland afgeraden. Reizigers die met het vliegtuig naar Nederland (terug)komen uit een land met een hoog risico op COVID-19-besmetting moeten 14 dagen in thuisquarantaine. Naast deze Nederlandse maatregelen geldt een inreisverbod (tot 15 juni) voor niet-essentiële reizen van buiten de EU naar binnen de EU.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Binnen Nederland is vakantieverblijf op dit moment alleen toegestaan in accommodaties met eigen sanitaire voorzieningen. Openbare sanitaire voorzieningen en voorzieningen op campings en in jachthavens blijven waarschijnlijk tot 1 juli gesloten.

De gedragsregels die in Nederland gelden zijn de basis voor de bestrijding, ook als men op vakantie is; social distancing, handhygiëne, gebruik mondneusmasker in het OV, bij klachten thuis blijven of naar huis gaan en je laten testen.

Er is geen uniform EU-beleid met betrekking tot maatregelen en toerisme. Tevens is het beleid in verschillende landen aan verandering onderhevig. De huidige situatie is samengevat in de annex.

Uitgangspunten internationaal toerisme vanuit VWS

- Alleen toerisme toestaan tussen bepaalde gebieden/landen (binnen de EU, EFTA¹ en VK) waarmee afspraken gemaakt kunnen worden over wederzijdse uitwisseling van toeristen en gegevens, waarbij landen een vergelijkbare epidemiologische situatie, zelfde type maatregelen, goed bron- en contactonderzoek en capaciteit in ziekenhuizen hebben. Deze landen krijgen dan code geel van rijksoverheid
- Toerisme van en naar non-EU- en non-EFTA-landen actief ontraden, onder andere door middel van een negatief reisadvies. Deze landen krijgen dan code oranje van de rijksoverheid. (Kleurcodering: groen = geen bijzondere veiligheidsrisico's; geel = let op, veiligheidsrisico's; oranje = alleen noodzakelijke reizen; rood = niet reizen.)
- Caribisch Nederland is onderdeel van Nederland en daar waar het over nationaal toerisme gaat, dient Caribisch Nederland mee te lopen in het vinden van denk- en oplossingsrichtingen. Bij de uitwerking hiervan is differentiatie echter van belang om effectiviteit in de lokale context te bezien. Om die reden wordt er naast dit traject waarin Caribisch Nederland meeloopt óók een OMT-advies gevraagd specifiek gericht op Caribisch Nederland.

Indicatoren beoordeling 'veilige landen' om naar toe te reizen, c.q. landen waaruit toeristen veilig kunnen inreizen

Epidemiologie

Op basis van epidemiologie kan moeilijk aangegeven worden welke landen die Nederlandse toeristen bezoeken precies een risico vormen voor stijging van het aantal COVID-19-gevallen in Nederland en vanuit welke landen de kans op import door buitenlandse toeristen naar Nederland verhoogd is. In veel landen zijn grote regionale verschillen in epidemiologie en deze kan heel snel veranderen, zeker in toeristische gebieden, mede omdat de risico's ook samenhangen met de contacten met andere buitenlandse toeristen uit landen waar COVID-19 veel voorkomt.

Inzicht in de epidemiologische situatie is ondanks de onzekerheden het best in EU, EFTA-landen en het VK. In Europa is op dit moment een dalende trend te zien in de verspreiding in bijna alle landen en is de huidige verspreiding in een aantal landen beperkt, met uitzondering van het VK en Zweden.

¹ EFTA-landen: Noorwegen, IJsland, Zwitserland en Lichtenstein

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Buiten Europa, op enkele uitzonderingen na, is het zicht op de epidemie slecht of wordt nog veel verspreiding gezien.

Voor de beoordeling van de epidemiologie is het RIVM afhankelijk van beschikbare informatie op sites van het ECDC, de WHO en individuele landen zelf. Deze gerapporteerde informatie is onder andere afhankelijk van het gehanteerde testbeleid, de testbeschikbaarheid en testbereidheid in een bevolking. Een belangrijke indicator is het aantal uitgevoerde testen per 100.000 inwoners in een land. Desalniettemin heeft het RIVM beperkt inzicht in de betekenis van de weergegeven epidemiologie door de landen zelf. Voor beoordeling van EU/EFTA/VK-landen zou het RIVM kunnen varen op een zo real-time mogelijk, geüniformeerde beoordeling van de ECDC.

Lokale gezondheidsadviezen en bestrijdingsmaatregelen

Een belangrijke indicator voor het risico op blootstelling in een land is het pakket van maatregelen en beperkingen die in andere landen opgelegd worden, de communicatie hierover naar vakantiegangers en de handhaving hiervan.

Qua maatregelen zijn relevant: social distancing, hygiëneadviezen (handen wassen, hoest- en niesadviezen), gecontroleerde bezoekersstromen inclusief gezondheidschecks in musea, theaters, horeca, uitgaansgelegenheden en gezondheidsadviezen om bij klachten thuis te blijven. Deze adviezen dienen ook aan buitenlandse toeristen te worden gecommuniceerd. Met name het voorkomen van crowding in uitgaansgelegenheden door jongeren, de voorlichting en handhaving hiervan is van belang om lokale transmissie en import naar Nederland te voorkomen.

Ten slotte is het van belang dat een land beschikt over adequate en laagdrempelige testmogelijkheden voor toeristen, bron- en contactonderzoekexpertise en de beschikbaarheid van faciliteiten voor quarantaine en isolatie, ook voor toeristen. Ook voor deze indicator geldt dat de beoordeling op basis van beschikbare informatie door het RIVM lastig is. Hiertoe is een EU-beleid om inzicht in maatregelen, communicatie én handhaving van belang.

Risico's en adviezen voor de Nederlandse vakantieganger naar het buitenland

Gezien de verspreiding van COVID-19 in de wereld kun je overal in mindere of meerdere mate een COVID-19-besmetting oplopen en kun je dus ook in het buitenland ziek worden. Afhankelijk van het land en de situatie levert dit de volgende risico's op:

Vervoer

Bij gebruik van gedeelde vervoermodaliteiten is de 1,5 meterregel moeilijk te handhaven. Tijdens vervoer naar de vakantiebestemming zijn besmettingsrisico's verhoogd door druktes op vliegvelden, volle vliegtuigen, bussen, veerboten en treinen [2]. Deze risico's zijn vergelijkbaar met de risico's in het OV. Risico's zijn beheersbaar als men met het eigen huishouden per auto naar de plaats van bestemming reist. Men moet dan wel rekening houden met eventuele grenscontroles en doorreis mogelijkheden als men door meerdere landen moet rijden. Bij vlieg reizen gelden specifieke

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

infectierisico's die gerelateerd zijn aan de gebruikte ventilatie/filtersystemen in vliegtuigen.

Adviezen:

- OV-advies in Nederland aanhouden voor bus-, trein- en bootreizen.
- Gezondheidscheck (triage) en voorlichting hygiëneadviezen en social distancing voordat reiziger aan boord gaat van vliegtuig, trein, veerboot of bus.
- Toerismesector attenderen op vervoersadviezen: gezondheidscheck, hygiëneadviezen en 1,5 meter-distancing.
- Voorkeur voor reizen met eigen huishouden per auto. Voorlichting voorbereiding grenscontroles en doorreis mogelijkheden.

Lokaal verblijf

De risico's tijdens een vakantie zijn net als in Nederland gerelateerd aan afstand houden en hygiënemaatregelen en zijn gerelateerd aan het risico op contact met een COVID-19-geval. Over het algemeen zal het voor toeristen lastiger zijn om de lokale situatie, gezondheidsadviezen en uitbraken, te kunnen beoordelen. De risico's worden daarnaast met name vergroot door het bezoeken van cafés en clubs, drukke terrassen, drukke stranden, drukke campings en volle jeugdherbergen. De aanwezigheid van vakantiegangers uit hoogrisicogebieden kunnen het risico nog extra verhogen. In het begin van de griepandemie in 2009 zagen we waarschijnlijk hierdoor import door jongeren die in Spanje uitgaansgelegenheden hadden bezocht.

Adviezen:

- Goede voorlichting over de risico's voor de gezondheid tijdens een vakantie in het buitenland en de mogelijke maatregelen waarmee toeristen te maken kunnen krijgen.
- Bereid je reis voor: welke maatregelen en gedragsregels zijn van toepassing op je plaats van bestemming?
- Actieve voorlichtingscampagne voor jongeren voor de risico's bij reizen, met name bij uitgaansgelegenheden waar social distancing niet mogelijk is.
- Dringend adviseren om geen plaatsen te bezoeken waar geen beperkingen worden opgelegd aan bars, disco's, drukke evenementen etc.

Gezondheidsaspecten

Het lastiger kunnen beoordelen van de lokale situatie en het mogelijk onverwacht blootgesteld worden aan besmettelijke personen is vooral relevant voor personen met een verhoogd risico op complicaties bij COVID-19. Het is ook tijdens vakantie belangrijk dat men zijn eigen gezondheid in de gaten houdt, en zich bij klachten passend bij COVID-19 laat testen. Behoefte aan medische zorg in een land met een mogelijk overbelast gezondheidssysteem geeft risico op een, naar Nederlandse maatstaven, sub-optimale zorg, waardoor een kans bestaat op een ernstiger beloop van de ziekte. Ook kunnen de mogelijkheden voor repatriëring beperkt zijn. Daarnaast kunnen lokaal strenge quarantaine- en isolatieregels voor contacten en mensen met klachten gelden waardoor mogelijk onverwacht bewegingsvrijheid tijdens de vakantie – zowel voor de patiënt als voor de medereizigers – sterk wordt ingeperkt en een eventuele tijdige terugreis wordt bemoeilijkt.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Ten slotte kunnen reizigers geconfronteerd worden met hoge(re) kosten omdat hun verzekering geen dekking geeft bij landen met een negatief reisadvies.

Adviezen:

- Goede voorlichting over gezondheidsmonitoring en testen in het buitenland en de risico's op minder goede zorg.
- Risicogroepen dienen zich extra bewust te zijn van deze gezondheidsrisico's.
- Goede voorlichting over risico's op onverwachte isolatie of (langdurige) quarantaine ter plaatse.
Reizigers goed adviseren over het afsluiten van een reisverzekering, inclusief een repatriëringsverzekering.

Terugkeer naar Nederland/Risico op import

Quarantaine voor vakantiegangers is een zware interventie omdat een quarantaineperiode van twee weken niet in verhouding staat tot de duur van de vakantie en het gevolgen kan hebben voor deelname aan werk en school. Een quarantaineadvies na thuiskomst van een vakantie, of voor een buitenlander die naar Nederland op vakantie komt, zal dan ook mogelijk slecht worden opgevolgd, mede omdat dan een groot deel van de vakantie wordt ingenomen door de quarantaineperiode. Aangezien quarantaine een effectief middel is tegen COVID-19-verspreiding is dit wel een maatregel die moet kunnen worden opgelegd in specifieke situaties voor specifieke groepen toeristen, bijvoorbeeld als blijkt dat de epidemiologische situatie in een land of regio verslechtert. Ook als men naar Nederland komt vanuit een land waarvoor een negatief reisadvies geldt kan quarantaine worden opgelegd om de risico's te verkleinen.

Entry screening bij binnenkomst in Nederland door middel van testen of temperatuurmetingen heeft een beperkte waarde in het voorkomen van import omdat dit momentopnamen betreft en de vakantieganger tijdens deze testen mogelijk in de incubatieperiode zit. De kans dat iemand met COVID-19 op een bepaald moment een negatieve test heeft wordt geschat op 75% [3]. Een negatieve testuitslag kan zelfs een vals gevoel van veiligheid geven en daarmee de risico's vergroten. Laagdrempelig aanbieden van testen bij compatibele klachten is met extra aandacht voor communicatie hierover effectiever om zieken na terugkeer in een vroeg stadium op te sporen. Een apart risico bij terugkeer vormt quarantaine ter plaatse: de Nederlandse overheid zal geen repatriëring bij onverwachte lokale quarantaine faciliteren.

Omdat het risico op import gerelateerd is aan de epidemiologie en de maatregelen in het land waar men op vakantie gaat of waar vakantiegangers in Nederland vandaan komen, gelden voor zowel uitreizende als inkomende toeristen dezelfde reisbeperkingen.

Adviezen:

- Voorlichting aan toeristen over risico op quarantaine na terugkeer in Nederland.
- Quarantaineverplichting voor reizigers en terugkerende toeristen uit landen met een negatief reisadvies, code oranje
- Gezien de huidige epidemiologie wordt quarantaine verplichting geadviseerd voor reizigers en terugkerende vakantiegangers uit Zweden en het VK. Code oranje

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

COVID-19-risico's door vakantie in Nederland

De risico's in Nederland zijn voornamelijk gerelateerd aan de compliance met de gestelde regels en maatregelen. Social distancing kan onder druk komen te staan op locaties waar veel toeristen en dagjesmensen bij elkaar komen, zoals op stranden, markten, terrassen en winkelstraten. Dit geldt ook voor verblijf in gedeelde accommodaties en gebruik van gedeelde sanitaire voorzieningen.

Mogelijk zal door het grotere aantal Nederlanders dat in Nederland op vakantie gaat deze zomer het OV drukker worden, waardoor de transmissiekansen verhoogd worden [1].

Voor buitenlanders die in Nederland vakantie komen vieren geldt het risico dat zij niet goed bekend zijn met, en zich niet goed houden aan, de maatregelen in Nederland. Goede voorlichting hierover voor hen is van belang, alsmede de beschikbaarheid van testfaciliteiten, isolatie en quarantainefaciliteiten. Daarnaast is het van belang dat personen uit gebieden met intensieve transmissie een quarantaineperiode in acht nemen.

Adviezen voor toerisme in Nederland:

- Voorlichting hygiëneadviezen, 'thuis' blijven bij klachten en laagdrempelig testen: ook tijdens vakantie.
- Aanpassen capaciteit van campings, jeugdherbergen en gedeelde vakantievoorzieningen zodat 1,5 meter afstand te handhaven is.
- Verplichting frequente reiniging van gedeelde sanitaire voorzieningen.
- Beperken van instroom druk bezochte plekken.
- B&B alleen bij gescheiden sanitaire voorzieningen en minimaal contact tussen bewoners en gasten.
- Creëer extra capaciteit van vervoersmodaliteiten voor inzet bij onverwachte druktes zodat 1,5 meter afstand gehouden kan worden. Opschalen BCO-capaciteit in GGD-regio's waar veel toeristen verblijven.

Aanvullende adviezen voor buitenlandse toeristen die naar Nederland komen:

- Toeristen waken van buiten EU, EFTA-landen en het VK met eventueel uitzonderingen voor landen buiten Europa waar goed zicht is op epidemiologie en waar weinig COVID-19 is; bijvoorbeeld Australië en Nieuw-Zeeland.
- Toeristen uit Zweden en het VK dienen twee weken in quarantaine te gaan na aankomst in Nederland.
- Communicatie in het buitenland over maatregelen en eventuele inreisbeperkingen die in Nederland gelden.
- Communicatie in verschillende talen aan de grenzen en op vliegvelden over de regels in Nederland.
- Laagdrempelig testen aanbieden voor buitenlanders met klachten in Nederland en dit duidelijk communiceren.
- Voldoende test-, quarantaine-, isolatie- en BCO-capaciteit beschikbaar in GGD-regio's met veel vakantiegangers.
- Quarantaineverplichting voor reizigers komend uit landen waarvoor een negatief reisadvies geldt.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Extra benodigde middelen voor vakantieperiode

In de vakantieperiode kan de druk op BCO verhoogd worden doordat er mogelijk meer besmettingen gaan plaatsvinden, omdat GGD-personeel op vakantie is en omdat BCO vaker een internationaal of multi-regionaal karakter kan krijgen. De impact hiervan is moeilijk in te schatten, maar er moet rekening worden gehouden met benodigde opschaling bij GGD'en in regio's met veel toeristen, en bij het RIVM waar de internationale meldingen worden verwerkt. Op Schiphol en bij GGD Kennemerland moet rekening gehouden worden met adequate voorlichting en meer BCO-activiteiten rond vliegtuigcontacten en de behoefte aan isolatievoorzieningen voor reizigers met klachten in transit. Ook moet rekening gehouden worden met toeristen die in quarantaine of isolatie moeten terwijl ze geen reservering (meer) hebben voor geschikte accommodatie.

Adviezen:

- Verplicht mensen naar huis te gaan of gebruik te maken van individuele verblijfsfaciliteiten als quarantaine of isolatie wordt opgelegd.
- Creëer quarantaine- en isolatiefaciliteiten voor buitenlanders.
- Testmogelijkheden en BCO-faciliteiten in vakantiegebieden, ook voor buitenlanders, en uitgebreide communicatie hierover.

Beleid Caribisch Nederland

De epidemiologische situatie en de infrastructurele mogelijkheden van Caribisch Nederland verschillen in hoge mate van de situatie in Nederland. De eilanden van Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) zijn vrij van COVID-19, daarom is binnenkomst van mensen uit landen waar het virus in zekere mate circuleert niet vanzelfsprekend gewenst. De adviezen voor het weer openstellen voor toerisme zijn op verzoek van de vier landen in het koninkrijk in een separaat OMT-Carib besproken waarbij deze problematiek gezamenlijk met de situatie in de andere landen van het koninkrijk is beschouwd. Over de situatie en het beleid in de Caribische delen van het koninkrijk wordt derhalve in een apart document aan de vier landen geadviseerd.

Samenvatting

Het RIVM onderschrijft de uitgangspunten:

1. alleen toerisme toestaan tussen bepaalde gebieden/landen (binnen de EU, EFTA en VK) waarmee wederzijdse uitwisseling mogelijk is met betrekking tot van toeristen en gegevens, waarbij landen een vergelijkbare epidemiologische situatie, zelfde type maatregelen, goed bron- en contactonderzoek en capaciteit in ziekenhuizen hebben;
2. toerisme van en naar non-EU- en non-EFTA-landen actief ontraden, onder andere door middel van een negatief reisadvies;
3. reizen naar Zweden en het VK alleen toestaan met quarantaine na thuiskomst.

Ten aanzien van toerisme binnen de EU/EFTA/VK is daarbij ook belangrijk dat er lokaal voldoende test-, quarantaine- en isolatiecapaciteit aanwezig is, en dat de landen toezien op de naleving van maatregelen (voldoende handhaving).

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Bij de beoordeling van veilige landen om naartoe te reizen dient rekening gehouden te worden met de lokale epidemiologie en de ingestelde maatregelen, alsmede toezicht op de naleving hiervan. Aangezien deze informatie voor het RIVM beperkt toegankelijk is dient deze beoordeling bij voorkeur op EU-niveau plaats te vinden.

Aanvullende adviezen:

- a. Reisadviezen voor Nederlanders en buitenlanders
 - Quarantaineplicht voor reizigers (Nederlanders en buitenlanders) uit landen met een negatief reisadvies en uit het VK;
 - COVID-19 risicogroepen dienen goed voorgelicht te worden over de extra gezondheidsrisico's tijdens verblijf in het buitenland.
- b. Communicatie
 - Een duidelijke leidraad voor Nederlandse toeristen naar het buitenland en een leidraad voor toeristen die naar Nederland komen, deze moet de volgende onderwerpen omvatten:
 - i. Risico's van reizen naar het buitenland;
 - ii. Goede voorbereiding van de reis, waaronder het transport en gedragsregels in het buitenland. Specifieke aandacht voor voorlichting naar jongeren over de risico's van uitgaansgelegenheden en belang social distancing binnen de groep;
 - iii. Alle Nederlandse toeristen worden actief geïnformeerd over gedragsregels waaraan men zich op vakantie dient te houden. Plaatsen waar deze regels niet worden gerespecteerd zoals bars, clubs en restaurants dienen te worden gemedend;
 - iv. Reizigers dienen zich zowel te houden aan de Nederlandse regels als aan de regels van het vakantieland;
 - v. De regels en maatregelen in Nederland gelden voor alle buitenlandse toeristen (ook gecommuniceerd in het buitenland);
 - vi. Hoe en waar je getest kunt worden in Nederland ook communiceren aan buitenlandse toeristen.
 - Goede uitgebreide informatievoorziening voor toeristen via verschillende kanalen; folders, flyers, posters, informatieschermen, advertenties, sociale media en websites van de overheid. Zowel op Schiphol als vakantiebestemmingen.
 - Attendering reizigersbranche op belang social distancing, hygiëneadviezen en gezondheidscheck tijdens vervoer naar bestemming en verblijf op locatie.
- c. Aanvullende maatregelen in Nederland
 - Inrichten van voldoende testmogelijkheden en BCO in regio's met veel toeristen, ook voor buitenlanders;
 - Inrichten van isolatie en quarantainefaciliteiten voor buitenlanders.
- d. Beleidsafstemming op EU niveau
 - Afstemming van beperkende maatregelen zoals het beleid t.a.v. de opening van bars, clubs, terrassen, stranden, evenementen etc.;
 - Handhaving van de gestelde regels;
 - Toegang tot testfaciliteiten voor buitenlanders en uitvoering van BCO;
 - Beschikbaarheid van isolatie en quarantainevoorzieningen.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Aandachtspunt

Veel Nederlanders hebben reeds een vakantiereis geboekt naar landen die mogelijk niet aan bovengenoemd afwegingskader zullen gaan voldoen. Indien er geen negatief reisadvies bestaat zullen zij de reis niet vergoed krijgen. Voor de beheersing van COVID-19 in Nederland is het bevorderlijk dat deze reizen geen doorgang vinden. Hoewel dit buiten het afwegingskader valt vraagt het RIVM aandacht voor compensatie van gemaakte kosten bij het annuleren van een buitenlandse vakantie naar een vakantiebestemming met negatief reisadvies.

Annex:

ECDC en de landen om ons heen

Ook in de landen om ons heen en in de rest van Europa wordt nagedacht over hoe toerisme deze zomer veilig de ruimte kan worden gegeven. Vooral landen die voor een groot deel economisch afhankelijk zijn van toerisme willen graag weer bezoekers gaan ontvangen. Toerisme kan aantrekkelijk gemaakt worden door het openen van bars, clubs en sport- en culturele voorzieningen. Er zullen dus waarschijnlijk mogelijkheden gaan ontstaan voor Nederlanders die naar het buitenland op vakantie willen. De plannen voor toerisme zijn op dit moment nog volop in ontwikkeling in Europa. ECDC werkt op dit moment aan een soort richtlijn voor vakantiebeleid. Er is nu nog weinig zicht op de adviezen die in andere landen gaan gelden in de vakantieperiode juli/augustus.

Omdat de risico's door vakanties voor de epidemie in Nederland en andere landen voor deel afhankelijk zijn van het gevoerde beleid in de vakantielanden is een eenduidig Europees beleid op dit gebied zeer wenselijk en is afstemming op Europees niveau noodzakelijk. Eenduidig beleid en duidelijke communicatie hierover in Europa voorkomt een lappendeken van regeltjes en verboden en verwarring bij vakantiegangers, wat de compliance en daarmee de verspreiding ten goede komt.

De maatregelen voor reizigers in de landen om ons heen zijn op dit moment:

- Frankrijk: Alle reizigers van buiten de EU moeten twee weken in quarantaine, hierbij horen ook reizigers uit Spanje en UK (door de omstandigheden).
- Zweden: In Zweden zijn binnenlandse reizen niet toegestaan en moet iedereen zoveel mogelijk binnen blijven, hierdoor is het moeilijk voor reizigers om in dit land te zijn zonder een vaste verblijfplaats te hebben (bv. 2e huis). Er is geen quarantaine.
- Italië: Wanneer iemand Italië binnen wil komen moet men aangeven waarom men het land binnen moet en waar hij/zij verblijft voor een quarantaine van twee weken, met een telefoonnummer om tijdens de quarantaine periode te checken. Deze regels gelden niet voor grensarbeiders, gezondheidsmedewerkers en transportmedewerkers. Deze regels gelden tot ten minste 2 juni.
- Oostenrijk: Elk persoon die Oostenrijk binnen wil komen moet een medisch certificaat hebben, niet ouder dan 4 dagen, waarin staat dat men geen infectie heeft. Bepaalde groepen mensen zoals Oostenrijkse inwoners of personen met een 1e of 2e huis in Oostenrijk, mogen naar binnen zonder certificaat, maar

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

moeten twee weken in quarantaine blijven. Bepaalde uitzonderingen worden gemaakt e.g. medische cases.

- Spanje: Reizigers die het land in komen moeten twee weken in quarantaine. Dit advies wordt waarschijnlijk spoedig herzien en versoepeld.
- Verenigd Koninkrijk: plannen voor implementatie van verplichte quarantaine voor inkomende reizigers vanaf juni.

Referenties

- 1- https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication_transportservices.pdf
- 2- Browne A, Ahmad SS, Beck CR, Nguyen-Van-Tam JS. The roles of transportation and transportation hubs in the propagation of influenza and coronaviruses: a systematic review. J Travel Med. 2016 Jan 18;23(1):tav002. doi: 10.1093/jtm/tav002. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26782122/>
- 3- European Centre for Disease Prevention and Control. Considerations for travel-related measures to reduce spread of COVID-19 in the EU/EEA. ECDC: Stockholm; 2020.

ECDC - 26-05-2020 -
Considerations for t

Overige geraadpleegde literatuur

- EC press release: Tourism and transport: Commission's guidance on how to safely resume travel and reboot Europe's tourism in 2020 and beyond

Acrobat
Document.pdf

- European Centre for Disease Prevention and Control. Considerations related to measures for travellers to reduce spread of COVID-19 in the EU/EEA. ECDC: Stockholm; 2020.

ECDC-measures
rel-to travel to reduc

- Eichner M, Schwehm M, Wilson N, Baker MG. Small islands and pandemic influenza: potential benefits and limitations of travel volume reduction as a border control measure. BMC Infect Dis. 2009 Sep 29;9:160. doi: 10.1186/1471-2334-9-160. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19788751/>
- COVID-19 Aviation Health Safety Protocol. Guidance for the management of airline passengers in relation to the COVID-19 pandemic. Issue no: 01 Issue date: 20/05/2020

ECDC - 20-05-2020 -
COVID-19 Aviation f

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Minister van Justitie en Veiligheid

nota

gesprek met MMZS over betaald voetbal/controleprotocol
constructieve veiligheid.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Veiligheid en Bestuur

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rjksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon

(10)(2e)

T (10)(2e)

F (10)(2e)

Datum

12 juni 2020

Ons kenmerk

2942901

Concipiënt

(10)(2e)

Datum/eindparaaf

1 Doel nota

- U nader te informeren over de herstart van de betaald voetbalcompetities met bijzondere aandacht voor de openbare orde.
- U te informeren over de totstandkoming van een controleprotocol constructieve veiligheid voetbalstadions van BZK.

2 Aanleiding, gevraagde actie(s) en advies

In deze nota wordt u primair geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen over de herstart van het betaald voetbal. U heeft eerdere nota's ontvangen en hierop hebben we geen opmerkingen ontvangen. Daarnaast maken we van de gelegenheid gebruik om u te informeren over de totstandkoming van een controleprotocol constructieve veiligheid naar aanleiding van het gedeeltelijk instorten van het dak van het AZ stadion in Alkmaar.

Op 24 juni heeft u een overleg met de minister van Medische Zorg en Sport over de plannen van de KNVB (*bijgevoegd 'deltaplan De toekomst van het Nederlands voetbal'*). Op dezelfde dag is ook de MCCB met besluitvorming over eventuele aanpassing van de routekaart. U ontvangt kort voorafgaand aan dit overleg de agenda en stukken.

De gevolgen van de coronacrisis voor het betaalde voetbal zijn groot. Het voetbalseizoen 2019-2020 is stopgezet en het veilig opstarten van de competitie 2020-2021 vergt een gedegen voorbereiding en verschillende protocollen. Op dit moment wordt in de regiegroep voetbal en veiligheid uitgebreid gesproken over het veilig opstarten van het betaalde voetbal. Hierbij is oog voor openbare orde en veiligheidsaspecten, onder de condities van de gezondheidsvraagstukken.